

Mladi za napredek Maribora 2016

33. srečanje

ZAKAJ MOŠKI JA, ŽENSKE PA NE

Šport

Raziskovalna naloga

Avtor: ZALA MERŠNIK

Mentor: JASMINA VRH, NIKA BRUMEN

Šola: OŠ TABOR I MARIBOR

Maribor, 2016

Mladi za napredek Maribora 2016

33. srečanje

ZAKAJ MOŠKI JA, ŽENSKE PA NE

Šport

Raziskovalna naloga

Maribor, 2016

KAZALO

POVZETEK.....	5
ZAHVALA.....	6
1 UVOD.....	7
1.1 HIPOTEZE.....	7
1.2 CILJI.....	7
2 TEORETIČNI DEL.....	8
2.1 NOGOMET.....	8
2.1.1 PRAVILA.....	8
2.1.2 ZGODOVINA NOGOMETA.....	8
2.1.3 ZGODOVINA SLOVENSKEGA NOGOMETA.....	9
2.1.4 ZGODOVINA ŽENSKEGA NOGOMETA.....	9
2.1.4.1 ZGODOVINA ŽENSKEGA ŠPORTA.....	11
2.1.4.2 SLOVENSKA ŽENSKA NOGOMETNA LIGA.....	12
2.1.5 ZGODOVINA MOŠKIH SVETOVNIH PRVENSTEV.....	13
2.1.6 ZGODOVINA ŽENSKIH SVETOVNIH PRVENSTEV.....	13
2.1.7 ŽENSKES NA OLIMPIJSKIH IGRAH.....	14
2.1.7.1 SLOVENKE NA OLIMPIJSKIH IGRAH.....	15
2.2 STEREOTIPI/ENAKOPRAVNOST MED SPOLOMA V ŠPORTU.....	15
2.2.1 BIOLOŠKE IN KULTUROLOŠKE RAZLIKE MED SPOLOMA.....	16
2.2.2 ŠPORT NI ZA ŽENSKES?!.....	17
2.2.2.1 ISKANJE RESNICE.....	18
3 EMPIRIČNI DEL.....	20
3.1 NAMEN.....	20
3.2 RAZISKOVALNA METODA.....	20
3.3 RAZISKOVALNI VZOREC.....	20
3.4 POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV.....	21
3.5 POSTOPKI OBDELAVE PODATKOV.....	21
4 ANALIZA ANKET.....	21
4.1 PREVERJANJE HIPOTEZ.....	27
4.2 PRIMERJAVA MED OSNOVNOŠOLCI IN SREDNJEŠOLCI.....	28

5 ZAKLJUČEK IN SKLEP	29
6 DRUŽBENA ODGOVORNOST	29
7 LITERATURA IN VIRI	30
7.1 INTERNETNI VIRI	30
7.2 LITERATURA	30
8 PRILOGA	31

POVZETEK

Nogomet treniram že deset let. Je moja strast, hobi, sprostitev, ob njem pozabim na težave in do njega gojim posebno ljubezen.

Prav zaradi tega sem se odločila, da izvedem raziskovalno nalogo. Torej razbiti stereotipe, zakaj nežnejši spol naj ne bi igral nogometa. V tej nalogi sem želela ugotoviti vse okoliščine in akterje, zaradi katerih se ženski nogomet odrida na nepomembno mesto v športu. Na koncu koncev smo enakovredni v razumevanju vloge spolov... Prav tako pa je moj namen bil izvedeti, kako ljudje vidijo ženski nogomet in kaj si o njem mislijo. Morda sem tudi upala, da je ženski nogomet pri nas že presegel večino stereotipov in dosegel višjo raven popularnosti.

Ne glede na rezultate anket, še vedno nosim v sebi občutek, da je ženski nogomet zanimiv, lepo igran in da bo kmalu dosegel pomemben renome.

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentoricama za pomoč pri zasnovi naloge in pri spremljanju oblikovanja gradiva. Rada bi se zahvalila tudi lektorici, ki mi je raziskovalno nalogo lektorirala. Posebej se zahvaljujem za vso njihovo podporo ter za vložen trud in čas. Zahvala tudi vodstvu II. Gimnazije Maribor in vsem anketirancem, ki so mi omogočili, da sem nalogo izpeljala tako kot sem si želela.

1 UVOD

Ko se za nekaj odločimo, moramo temu biti predani, odločeni, da bomo zadane cilje dosegli. Pri petih letih sem se odločila, da bom trenirala nogomet in že takrat so se pojavili čudni pogledi ljudi okoli mene.

Sem učenka devetega razreda. Sem dekle, ki igra nogomet že deseto leto. Vztrajam pri tem, saj želim verjeti, da bodo ženski nogomet začeli gledati z drugačnimi očmi. Menim, da ima ženski nogomet tudi veliko prednosti, saj so ekipe veliko bolj povezane med seboj. Po mojem mnenju se igra lepši nogomet z več kombinatorike ter z manj agresivne igre.

1.1 HIPOTEZE

Pri raziskovalni nalogi sem si zadala naslednje hipoteze:

H1. Večina anketirancev si ženske tekme ni ogledala v živo.

H2. Ženski nogomet v Sloveniji ni prepoznaven.

H3. Velika večina anketirancev meni, da bo ženski nogomet vedno za moškim.

H4. Ženske igrajo lepši in boljši nogomet.

1.2 CILJI

- Spoznati, zakaj nekateri menijo, da je nogomet samo za moške.
- Spoznati, kako ljudje gledajo na ženski nogomet in kaj si o njem mislijo.
- Razbrati, kje tiči problem primerjave med ženskim in moškim nogometom.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 NOGOMET

Nogomet je moštveni šport z žogo. Poznamo več dimenzij igrišč, ampak najpogostejša dolžina je med 100 in 110 metri, širina pa med 64 in 75 metri. Vsako ekipo zastopa 10 igralcev ter vratar. Trajanje ene tekme je dvakrat po 45 minut. Med polčasoma je 15 minutni odmor. (Gifford, 2002)

2.1.1 PRAVILA

Glavni sodnik s pomočjo dveh linijskih oziroma stranskih sodnikov skrbi za upoštevanje pravil. Pravila se glasijo:

- Prepovedano igranje z roko ter grobi prekrški.
- Nedovoljeni položaj, katerega namen je preprečiti napadalcem, da se zadržujejo v bližini gola. Kdaj je igralec v nedovoljenem položaju? Če se v trenutku oddaje žoge soigralca nahaja bližje nasprotnikovemu голу kot žoga in nasprotnikov zadnji igralec. Igralec pa ni v prepovedanem položaju ob strelu iz kota, iztekanju iz svoje polovice, metanju žoge iz avta ter ob streljanju iz gol avta.
- Prednost v igri. Sodnik pusti prednost ekipi in s tem tudi posest žoge, kadar uvidi, da je bil storjen prekršek nad njenim igralcem.

Vsak igralec mora nositi določeno opremo. Ščitniki, kopačke in pa seveda dres kluba za katerega igra. (Gifford, 2002)

2.1.2 ZGODOVINA NOGOMETA

Nogometno igro so prvič zasledili že leta 1846. Prva pravila so napisali angleški študentje, ki so tudi ustanovili prve klube. Seveda so igro podobno nogometu igrale starejše civilizacije. (Vasić, 2013)

Nogometna zgodovina se je začela v tretjem tisočletju pred Kristusom. Igro bi naj izumil tako imenovani kitajski »rumeni kralj« Huang Ti. Igra se je imenovala zu-qui. Če bi dobesedno prevedli, bi se igra imenovala 'UDARITI Z NOGO ŽOGO', saj zu pomeni udariti z nogo, qui pa je žoga. Nekateri viri govorijo tudi o neolitski dobi, kjer bi naj igro podobno nogometu igrali v provinci Shan Xi. Ta podatek priča, da ima Kitajska daleč najdaljšo nogometno tradicijo. Igralne oblike so bile razvite tudi v Antiki. Rimska igra, imenovana »harpascum«, bi se naj razvila iz grške igre »epicyrosa«. Lahko bi rekli, da so se različne

oblike nogometne igre razvijale po vseh celinah. Tako so ljudstva v Južni Ameriki, na ozemlju današnjega Čila, igrala igro z imenom »pilimatun«, ljudstva današnje Patagonije pa igro z imenom »tchoekah«. V Severni Ameriki so igrali »pasuckquakko-howag«. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

V srednjem veku in v začetku novega veka so bile znane »igre« v Angliji in Franciji, kjer so tekali in se borili za »žogo« (iz različnih materialov oblikovano kroglo). Najverjetneje se je današnji nogomet razvil iz iger, igranih nekoč v Angliji, ki so se razvijale ločeno in neodvisno od tistih v Franciji in Italiji. Nogometna igra, kakršno poznamo in razumemo danes, je bila oblikovana leta 1877. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

2.1.3 ZGODOVINA SLOVENSKEGA NOGOMETA

Nekateri viri govorijo, da je nogomet v Slovenijo prišel iz Dunaja, drugi pa govorijo, da je prišel iz Prage, s katero smo imeli dobre kulturne zveze. Iz poročil srednjih šol na Slovenskem, že kmalu po letu 1900, je možno razbrati, da so dijaki zelo radi igrali tako imenovan »mejni in nemški nogomet«. Dijaki 1. Državne gimnazije v Ljubljani so leta 1906 prišli na igrišče, kjer so sredi travnika s sošolci iz nemškega oddelka igrali nogomet. Stvar jih je navdušila in kmalu so tudi oni nogomet igrali z dušo, srcem ter žogo. To štejemo za nek mejnik v zgodovini slovenskega nogometa. S tem so razbili led šolske konservativnosti ter pri šolskih igrah dobili športe z žogo. Nogomet se je med dijaki hitro prijel in spomladi 1907 je ljubljanska mladina brčala vsepovprek. Pozimi leta 1907 so dijaki 1. Državne gimnazije ustanovili svoj klub. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

2.1.4 ZGODOVINA ŽENSKEGA NOGOMETA

Prva uradna ženska nogometna tekma je bila odigrana pred malo več kot 120 leti v Londonu, natančneje 23. marca 1895. Ženske so nogomet igrale tudi neuradno v 19. stoletju. Na stadionu Crouch End Athletica je tekmo spremljalo 10.000 gledalcev. Zmagala je ekipa North s kar 7:1. Ta tekma je bila prelomnica ženskega nogometa.

(<http://www.goal.com/si/news/9972/magazin/2015/03/23/10114972/mineva-120-let-od-prve-uradne-%C5%BEenske-nogometne-tekme>)

Za ženski nogomet bi lahko rekli, da je trenutno eden izmed športov, ki v Evropi in drugod po svetu najhitreje raste. O tem priča podatek, da je po svetu registriranih več kot 20 milijonov igralk. Ženski nogomet je bil prvič vključen v olimpijske igre leta 1996. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Čeprav je ženski nogomet na prelomu novega tisočletja doživel nek preporod, pa še vedno obstajajo številne prepreke za dokončen razvoj ženske nogometne igre. Ena izmed glavnih ovir je zagotovo primerjava z moškim nogometom, ki vsebuje splošno znane in ustaljene stereotipe moškosti v zahodni kulturi. Če so ženske hotele vstopiti v močno moško obarvan in kontroliran svet nogometa, so morale izpodbijati prevladujoči pojem tako imenovanega primernega ženskega športa. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Pri tem gre za seksistično opredeljene vloge, ki temeljijo na temeljni delitvi dela in osebnostnih lastnostih, ki pripadajo določenemu spolu. Torej je za žensko značilen podrejen položaj in neopazna vloga. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Številni avtorji dokazujejo, da je šport eno izmed močnejših področij, kjer veliko bolj kot drugje pride do izraza moška večvrednost in ženska manjvrednost. To utemeljujejo s tem, da je šport medij, pri katerem se izrazijo biološke ali družbene razlike in se soočajo s socialnimi in kulturnimi dojemami spolne vloge. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Snyder in Sprite sta leta 1983 z razvrstitvijo oziroma klasifikacijo ugotovila, da so lastnostno nesprejemljivi za ženske: borilni športi, nekatere atletske discipline in razni športi, ki vključujejo poskuse za premoč in nadvlado nasprotnika s telesnimi stiki, z neposredno uporabo moči in spopadom, kjer gre za telesni stik. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Hall v raziskavah v razvojni psihologiji, biologiji in sociobiologiji navaja problematično žensko kritiko izraza »pobalinstvo«. Gre za obnašanje deklet in žensk preveč pobalinsko in moško. Hall je rekel: »Ognjevito mlado dekle, ki se obnaša kot silovit fant.« (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Ko je stekla beseda o razvoju žensk kot nogometašic, je za mnoge od njih postalo očitno, da je njihova identiteta spolno zaznamovanih športnic postala v odraslem obdobju problematična. Pojavi se vsestransko razmerje med identiteto in vodilno predstavo ženskosti in seksualnosti, še posebej v povezavi z nujno heteroseksualnostjo. Obče znano je, da so dekleta in ženske včasih celo spodbujane, da prekoračijo to mejo, saj menijo, da jih to naredi živahne, hrabre in celo avanturistične. Te stvari so sprejemljive in veliko krat tudi občudovane s strani deklet med puberteto in zrelostjo. Zaradi prevladujoče predstave heteroseksualnosti, postanejo grešne meje bolj problematične. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

V puberteti je namreč vzpostavljena spolna dvoličnost, ki je izhodišče za spolno razpotje med dvema različnima deloma, kajti družba in kulture spolnim razlikam pripisujejo mnogo širše razpone in pomene, kot so le tisti, ki določajo pozicijo spolov v nekem obnavljanju oziroma reprodukciji. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

Ker dekleta bolj skrbijo za svoj telesni videz kot fantje, so posebej občutljiva na dele telesa, ki predstavljajo bistvo videza sodobne ženskosti. Gre za boke, stegna, zadnjico in prsi. V strahu, da bi z nogometno vadbo tega ne dosegle, se gotovo številne odpovedo nogometu kot športni dejavnosti. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

K temu je potrebno prišteti moški šovinizem, s katerim se potrjuje, da je nogomet »sveta moška stvar«. In prav to prepričanje vodi tudi k temu, da so sivolasi možje z vrha svetovne nogometna organizacije in mednarodnega olimpijskega komiteja prižgali zeleno luč za vstop ženskega nogometa v olimpijsko družino šele s koncem dvajsetega stoletja. Kljub temu je prihodnost ženskega nogometa svetla, vsaj kar se tiče popularnosti in množičnosti ženskih nogometašic v Združenih državah Amerika, na Kitajskem in v nekaterih skandinavskih deželah. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

2.1.4.1 ZGODOVINA ŽENSKEGA ŠPORTA

V 19. stoletju je bil šport prioriteta in domena moškega spola. Celotni predstavniki najvišjih družbenih razredov, ki so se vključevali v športne dejavnosti in pri katerih je šport pomenil sestavni del njihovega načina življenja, so bili v pretežni meri moškega spola. Ženske (aristokratke), ki so se vključevale v šport, so to počele predvsem zaradi socialnih nagibov in le redko zaradi tekmovanja samega. (Doupona Topič, 2004)

Ženski šport se je razvijal zelo počasi, in to družbenemu razvoju primerno. Nove, primernejše oblike športne vadbe so v šport pritegnile predvsem aristokratkinje. Proti koncu 19. stoletja je šport postal dostopen tudi srednjemu in delavskemu razredu. Ženske, ki so se udeleževale športnih aktivnosti so dokazale, da so opustile način mišljenja o njihovi družinski vlogi in da so imele pogum. Ženske so se začele množičneje vključevati v različne športne dejavnosti šele v prvih desetletjih 20. stoletja. Ideja o udeleževanju žensk v športu se je počasi uveljavljala in se spreminjala. Kljub temu pa je bilo različno pojmovanje žensk v športu kot moških. Moški šport je pomenil borbenost, moškost in pogum, med tem pa je ženski šport pomenil skupinsko vadbo, spoštovanje pravil in predvsem ženske navade. To je bil eden izmed razlogov, zakaj so se ženske trudile zmanjšati ustvarjene razlike v športu in hkrati

obdržati naravne razlike. Ideja sama ni bila zgolj kot proces ozaveščanja, ampak tudi proces sprememb obnavljanja družbenega sistema. Biološka stereotipna določenost o nežnem ženskem spolu je vse bolj oblikovala model močne in odločne osebnosti. (Doupona Topič, 2004)

Kljub vsemu se je ženski šport vseskozi zgledoval po moškem vzorcu, predstavnice so bile v glavnem iz srednjega sloja, saj so imele izobrazbo, denar in prosti čas. (Doupona Topič, 2004)

2.1.4.2 SLOVENSKA ŽENSKA NOGOMETNA LIGA

V Sloveniji je bila prva sezona ženskega nogometa odigrana leta 1992/1993. Zmagovalka je bila ekipa Krima.

Zmagovalne ekipe po letnicah:

93/94 Tesar Ižakovci

94/95 Ilirija Krašcommerce

95/96 ŽNK Pikapolonica Jarše

96/97 ŽNK Bull Ilirija

97/98 ŽNK Bull Ilirija

98/99 ŽNK Jarše

99/00 ŽNK Škale Pande

00/01 ŽNK Ilirija

01/02 ŽNK Škale - Mila - Krško

02/03 ŽNK Krka

03/04 ŽNK Krka

04/05 ŽNK Krka

05/06 ŽNK Pomurje Davidov Hram

06/07 ŽNK Krka

07/08 ŽNK Krka

08/09 ŽNK Krka

09/10 ŽNK Krka

10/11 ŽNK Krka

11/12 ŽNK Teleing Pomurje

12/13 ŽNK Teleing Pomurje

13/14 ŽNK Teleing Pomurje Beltinci

14/15 ŽNK Teleing Pomurje Beltinci

(<http://www.nzs.si/tekmovanja/1-sznl/dosedanje-zmagovalke>)

2.1.5 ZGODOVINA MOŠKIH SVETOVNIH PRVENSTEV

Svetovno nogometno prvenstvo je prav gotovo največji športni dogodek na svetu. Boj nogometašev za svetovno krono je daleč presegel športne okvirje in postaja eden najvznemirljivejših dogodkov družbe. V športnem smislu je zasenčil olimpijske igre, ki so slovijo po togih vezeh amaterizma in prirejenih pravil igre, kateri pravzaprav nimajo nič skupnega s prevladujočo gospodarsko in politično miselnostjo. Sicer pa o tem govorijo že tudi številke same: olimpijske igre leta 1996 v Atlanti si je ogledalo 20 milijard televizijskih gledalcev na vseh celinah, svetovno nogometno prvenstvo leta 1994 32,1 milijarde, »mondiale« v Franciji pa je videlo rekordnih 37 milijard gledalcev.

Za razvoj, sloves in promocijo nogometa po svetu skrbi svetovna nogometna zveza FIFA, ki združuje šest kontinentalnih zvez: AFC (Azija), CAF (Afrika), CONCACAF (Severna in Srednja Amerika ter Karibi), CONMEBOL (Južna Amerika), OFC (Avstralija in Oceanija) in UEFA (Evropa). Posamezne kontinentalne zveze združujejo nacionalne nogometne zveze, vanje pa so vključeni klubi. (Doupona Topič in Plesec, 2002)

2.1.6 ZGODOVINA ŽENSKIH SVETOVNIH PRVENSTEV

Prvo žensko svetovno prvenstvo je bilo odigrano leta 1991 na Kitajskem, nato leta 1995 na Švedskem, leta 1999 in 2003 v ZDA, leta 2007 ponovno na Kitajskem, leta 2011 v Nemčiji. (http://www.dnt-ms.si/public/upload/gradiva/razvoj_zenskega_nogometa-damir_rob.pdf)

Zadnje svetovno prvenstvo za ženske je potekalo leta 2015 v Kanadi. Tekme so bile, v primerjavi z moškimi, predvajane ob poznih večernih urah, če celo ne ponoči. Finalna tekma je bila odigrana 6. julija 2015, s pričetkom ob 01:00 ponoči. Kljub temu je gledanost te tekme na ameriških programih preseгла gledanost lanskega moškega finala med Nemčijo in Argentino. Tekmo naj bi si ogledalo med 21 in 23 milijonov ljudi. ZDA so prepričljivo ugnale Japonsko s kar 5 proti 2. (<http://ekipa24.si/clanek/magazin/ob-robu/55ce6001c2f59/zensko-svetovno-prvenstvo-v-nogometu-kaj-smo-se-naucili>)

2.1.7 ŽENSKÉ NA OLIMPIJSKIH IGRAH

Na antičnih olimpijskih igrah ženske niso smele tekrovati, saj je bila to le izključno pravica mož oziroma dečkov. Heleni ženskam niso dovolili niti gledanja iger, po nekaterih virih pa je ta prepoved veljala samo za poročene ženske. Vsekakor je bila gotova kazen, ki je doletela vsako kršiteljico – usmrtitev. (Doupona Topič 2004)

Tudi ustanovitelj modernih olimpijskih iger Baron Pierre de Coubertin ni bil za to, da bi se ženske udeleževale iger ali da bi se udeleževale v športu nasploh. Ideji o nastopanju žensk na olimpijskih igrah se je odločno zoperstavil. Kot je zapisal v REVUNE OLYMPIQUE leta 1912, je Coubertin definiral igre kot »periodičen izziv moškemu športu, v katerem naj bi bila osnova internacionalizem, lojalnost naj bi bila sredstvo, ženski aplavz pa naj bi bil za nagrado.« (Doupona Topič, 2004)

Ženskam je bilo prvič dovoljeno nastopati na olimpijskih igrah v Parizu leta 1900. Sprva so imele zelo skromen program. Tekmovale so le v golfu in tenisu. Nato so leta 1904 dodali še lokostrelstvo, ki je na programu ostalo do leta 1908. Leta 1928 so program razširili tako, da so smele nastopiti v atletiki, ekipno pa so tekrovale tudi v gimnastiki. Od takrat naprej se je izbor ženskih športov na olimpijskih igrah začel širiti. (Doupona Topič, 2004)

Zanimivo je, da je tenis že od vsega začetka ena redkih športnih aktivnosti, v kateri so ženske lahko tekrovale. Oblečene so smele biti v dolga krila in bluže z dolgimi rokavi. Leta 1931 je Španka Lili de Alvarez to pravilo prekršila, saj se je v Wimbledonu pojavila v kratkih hlačah. Namreč, prekršila je tradicijo, ki je govorila o tem, da je ženska nežna, občutljiva in pokorna. Ženske so se sicer lahko potile, nikoli pa niso smele uspeli v športu, ker je šport robusten, v njem pa se kaže želja po miselnosti zmage, kar naj bi tako v vojski bila začrtana vzgojna zapoved moških. (Doupona Topič, 2004)

2.1.7.1 SLOVENKE NA OLIMPIJSKIH IGRAH

Ženski šport se je tudi v Sloveniji razvijal veliko počasneje od moškega športa. Leta 1901 je bilo v okviru telovadnega društva Sokol v Sloveniji ustanovljeno prvo žensko telovadno društvo, ki je delovalo pod okriljem matičnega društva. Tudi ženska telovadba se je iz matičnega društva širila v druga, vendar so ženske telovadne odseke imela samo nekatera društva, kjer je bilo dovolj zanimanja in kjer so bili tudi primerni vodniki. (Doupona Topič, 2004)

Na Olimpijskih igrah v Berlinu leta 1936 je bilo prvič tudi 5 Slovenk. Nekateri zgodovinski viri (Naši olimpijci, 1992) sicer navajajo le 4 slovenske udeleženske (gimnastičarke). Vendar to ni točno, saj je slovensko žensko delegacijo leta 1936 predstavljalo 5 športnic – 4 gimnastičarke (Lidija Rupnik, Marta Pustišek, Kristina Hribar in Ančka Keržan) in pa Ivka Tavčar, ki je tekmovala v sabljanju. (Doupona Topič, 2004)

Kljub nenehnemu napredku pa so tudi danes prisotne razlike, predvsem kadar govorimo o številu moških in ženskih disciplin, ki so na programu olimpijskih iger. Na primer, na olimpijskih igrah v Barceloni je bilo na sporedu 171 moških disciplin, 98 ženskih in 12 mešanih disciplin. Prvič sta bila na sporedu olimpijskih iger za ženske tudi judo in badminton. (Doupona Topič, 2004)

2.2 STEREOTIPI/ENAKOPRAVNOST MED SPOLOMA V ŠPORTU

Morda nekateri menijo, da so stereotipi povsem enako kot predsodki. Njihovo mišljenje je napačno. Stereotipi govorijo o nekem ponavljajočem vzorcu, na primer, da je nogomet samo za moške. Predsodki pa so nekaj čisto drugega. Govorijo o negativnem oziroma slabem odnosu do nečesa. (Doupona in Petrović, 1996)

Ko razprava o ženskem športu steče na akademski ravni, med strokovnjaki praviloma ni večjih navzkrižij. Ko pa dobimo povratno informacijo iz družin, se kaže problematika ženske, najsi gre za mater ali hčer, več kot praktičen problem. Odpirajo se namreč vprašanja o ženskah v športu. Željena, k športu orientirana družina postane vprašljiva. Zakaj? Družbene razmere so danes dosegle tisto točko, ko je o ženskem športu potrebno odločneje spregovoriti, in to širše kot le v okviru športa v družini. (Doupona in Petrović, 1996)

Problemi, s katerimi se ženske srečujejo na vseh področjih svojega delovanja, torej tudi na področju športa, so različni, vendar imajo v nekaterih kulturah in civilizacijskih trendih – če ne podobne vzroke in »rešitve« - pa prav gotovo podobna javna slovesna izražanja. Različni

so le načini, na katere ženske te probleme doživljajo in kako jih pojmujejo. Izhodišče reševanja pa bi moralo biti: čeprav smo ljudje različni, smo lahko enakopravni. In kaj pomeni enakopravnost v športu? Enakopravnost lahko definiramo v smislu proste izbire. Ženski šport se ne sme obravnavati ločeno, ampak v povezavi z drugimi vidiki življenja žensk. Enakopravnost v športu pomeni prepričanje, da se imajo ženske pravico ukvarjati s športom, da verjamejo v uspeh in ga dosežejo z vnašanjem ženskih vrednot v organizacijo in legitimnost teh vrednot. (Doupona in Petrović, 1996)

Danes smo prišli do tiste faze razvoja, ko je splošno znano, da problem žensk v športu obstaja. Že pri iskanju vzrokov pa so mnenja znanstvenikov različna. Glavna razhajanja se kažejo v dveh pogledih. Del strokovnjakov zagovarja tezo, da gre vzrok za razlike iskati v biološki in genetski raznolikosti spolov, drugi pa trdijo, da so razlike plod socialnih in kulturnih politik – torej umetno proizvedene. (Petrović in Doupona, 1996)

Šport je področje splošne kulture, na katerega predstave o spolu vstopajo na različne načine. Pomeni, da športne aktivnosti niso preproste predstave sedanjosti, ampak so del zgodovinsko pogojenih in družbeno proizvedenih omejitev in zmožnosti. Prav tako niso statični odsevi preteklosti, niti niso jasne vizije prihodnosti, predstavljajo pa položaj, kjer se odražajo družbeni odnosi moči in privilegijev. (Petrović in Doupona, 1996)

Na kongresu ŽENSKÉ IN ŠPORT v Brightonu (maj, 1994) je bila sprejeta konferenčna deklaracija za ženski šport, ki je namenjena promoviranju enakopravnosti žensk v športu. Omenjena deklaracija podaja smernice za razvoj ženskega športa na področju vrhunškega in šolskega športa:

- V okviru vrhunškega športa so sprejete smernice z namenom, da bi se dekleta/ženske hitreje uveljavile na dveh bistvenih področjih njihovega športnega delovanja, in sicer kot trenerke in kot športnice.
- Osnovno izhodišče definiranja smernic športne vzgoje je orientirano k problemu spola v celotnem izobraževalnem sistemu, od športne vzgoje na vseh stopnjah izobraževanja do vključevanja žensk v raziskovalne projekte. (Petrović in Doupona, 1996)

2.2.1 BIOLOŠKE IN KULTUROLOŠKE RAZLIKE MED SPOLOMA

Navadno drži temeljna trditev, da naravnost vsake delitve izvira iz bioloških razlik spola. Razlike med športno vzgojo fantov in deklet, njihovo udeležbo ter nastop so pogosto razlagali

z izrazom naravne, biološke razlike. Tako so bile razlage razlik med spoloma na osnovi bioloških določil predmet mnogih akademskih razprav. Vse bolj je jasno, da so fiziološke razlike med dečki in deklicami, moškimi in ženskami pojmovane kot 'naravne in neizogibne', ne pa kot družbeno ustvarjene in kulturno reproducirane. Danes obstaja veliko dokazov, ki zanikajo splošne predpostavke in akademske 'resnice' o telesnih ali naravnih spolnih razlikah. Dovolj prostora je za kritično razmišljanje o resnični pomembnosti spolnih razlik v športu in nasploh. Ne smemo pristati na stališča, da so stereotipi vnaprej določeni in so rezultati soglasja o vlogah deklet in fantov. (Doupona in Petrović, 2000)

Nelogično in nesmiselno je dokazovati, da so zato, ker relativno več moških kot žensk kaže agresivno in tekmovalno obnašanje, te lastnosti značilne za moški spol. Napačno je obravnavati za 'naravno' vse, kar je običajno, saj 'naravno' (biološko) nekje ne pomeni nujno 'naravno' kot v kateri drugi kulturi. Razlika med spoloma glede prikazovanja agresivnosti in tekmovalnosti se da razložiti kot rezultat družbenih in kulturnih izkušenj, kot del procesa, ki se začne ob rojstvu. Otroci imajo z rojstvom določen biološki spol (sex), nimajo pa določene moške ali ženske identitete. Toda ker se rodijo v družbeni svet, kjer so spolne (gender) razlike dejstvo vsakdanjega sveta, otroci hitro zapopadejo določen spol. Spol ima opraviti s pričakovanim vedenjem, ki temelji na enotnem konceptu spolnega karakterja. (Doupona in Petrović, 2000)

V družbenih analizah športa se kot najbolj popularen način razlaganja, kako posamezniki prevzamejo spolno identiteto, uporablja koncept socializacije. Tudi šola ni le akademska izkušnja, ampak predvsem izkušnja institucionalnega življenja. Rutine in rituali oblikujejo pomembne družbene navade, ki sporočajo osnovna vedenja o kulturi. (Doupona in Petrović, 2000)

2.2.2 ŠPORT NI ZA ŽENSKE?!

Športna vzgoja ima kompleksen in zapleten pristop k osebnosti učenca in poleg povsem strokovnih nalog v učnem načrtu vključuje tudi nalogo, da učenke in učence uvaja v nekatere moralne ali miselne kategorije, v nekatere vrednostne opredelitve, ki izhajajo iz odnosov med ljudmi, še posebno med spoloma. Še vedno je pomembna naloga športne vzgoje razbijanje predsodkov o razlikah med dekleti in fanti ter uvajanje korenitih sprememb v sredinah s stoletno tradicijo ... V tem pogledu ima učitelj/ica športne vzgoje pomembno mesto pri oblikovanju osebnosti otroka za prihajajoče življenje. (Doupona in Petrović, 1996)

V Sloveniji imamo sicer kvalitetnejšo in boljšo osnovnošolsko športno vzgojo od mnogih razvitejših držav, a vseeno je miselnost določenih ljudi negativna. Da šport ni 'primeren' za ženske, ne mislijo le starejši ljudje, pač pa tudi otroci (celo deklice same). Prav tako imajo mnogi izoblikovane misli, ki so podvržene stereotipom, ki temeljijo na mnenju družbe in oseb, ki jih obdajajo. (Doupona in Petrović, 1996)

Začetek razvijanja stereotipov se začne, ko so otroci od predmetne stopnje dalje ločeni po spolu pri športu. Vendar to nujno ne pomeni, da se je tega potrebno držati. Pri pouku športa gre namreč za vzgojo, ne za trening, in prav zato je dovolj razlogov, da otroci vadijo v mešanih skupinah. Ločevanje po spolu se spet prikaže, kadar učiteljice učijo dekleta, učitelji pa fante. Izobrazba na športnem področju je težko odlična, če je delo z dečki drugačno kot z dekleti in obratno. (Doupona in Petrović, 1996)

2.2.2.1 ISKANJE RESNICE

Na problem razlik med spoloma, kot pravi Dewar, lahko gledamo iz različnih zornih kotov. V članku *Incorporation of Resistance?* je razvidno, da se je osredotočil na dva glavna problema. Poimenoval ju je kot kategorični in distribucijski problem. Pri prvem (kategoričnem) je osrednji problem razlika med moškimi in ženskami, in sicer v njihovih zmožnostih in obnašanju, kar v športnem smislu pomeni, da skušamo športne dosežke razložiti v smislu bioloških faktorjev in socializacije. 'Dejstva' skušamo prikazati v takih oblikah, da nas prepričajo ter da govorijo sama zase in stvar obrazložijo. Razliko med spoloma avtor omenjenega prispevka osvetljuje kot razliko v individualnih lastnostih in je ne skuša prikazati skozi družbeno in zgodovinsko ustvarjene vzorce družbenih odnosov. (Doupona in Petrović, 1996)

Ta predpostavka glede narave odnosov med spoloma je problematična, saj vodi k temu, da se obnašanja posameznika obravnava kot skrivnostna spremenljivka, ki je ločena od družbenih in zgodovinskih okoliščin življenja posameznika. Torej se vse razlike med spoloma v športu obravnavajo kot problemi posameznikov, ki so rešljiva prav na tem nivoju, ne rešujejo pa se na ravni zgodovinskega in družbenega ozadja. Če hočejo ženske dorasti moškim, morajo spremeniti svoje vedenje, način in socializacijo. To enakost, ki jo hočejo doseči je izražena kot približevanje nivoju moškega spola. Ob sprejemu različnosti, kar v športnem smislu pomeni, da so ženske manjvredne, se izognemo vprašanju: zakaj so v naši kulturi različne športne aktivnosti definirane na način, ki dovoljuje moškim, da razkazujejo svojo fizično moč, hitrost, energijo ... Spregledamo pa tudi vprašanje, ki se odpira v nasprotnem primeru:

zakaj se razlikam v telesnih zmožnostih daje tak poudarek in na kakšen način to moški uporabijo v svoj prid, saj imajo predstave o njihovi moči in prevladi kot naravno in nespremenljivo dejstvo. Če si teh vprašanj ne zastavimo, pomeni, da so kulturni stereotipi glede telesa, mišičnosti, ženskosti in seksualnosti predstavljeni znotraj okvira, ki jih definira kot neproblematične. Ob enem se kaže zelo jasen, čeprav neizrečen političen položaj, ki opravičuje trenutne odnose neenakopravnosti med spoloma in se vključuje v prevladujoče okvirje. (Doupona in Petrović, 1996)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 NAMEN

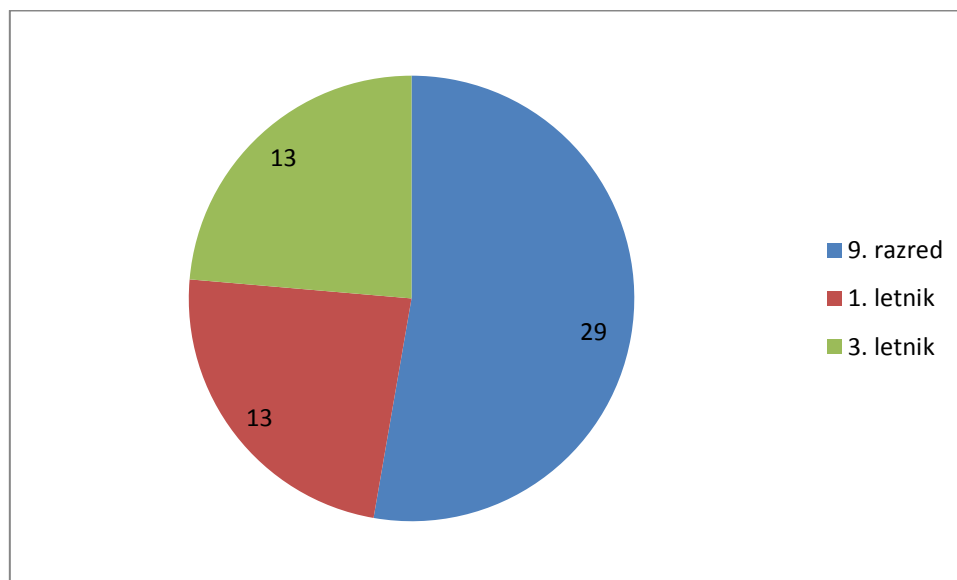
Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, kako ljudje gledajo na ženski nogomet, ga sploh poznajo, ga zaničujejo oziroma ga sploh ne jemljejo resno.

3.2 RAZISKOVALNA METODA

V teoretičnem delu sem uporabila različno literaturo, ki mi je pripomogla doseči želeni cilj. V empiričnem delu sem se odločila za metodo vprašanj. Anketo sem razdelila med osnovnošolce in srednješolce. Vprašalnik je vseboval 9 vprašanj in je bil tako za osnovnošolce kot tudi za srednješolce enak. Razdelila sem 63 anket, 33 med osnovnošolce ter 30 med srednješolce. Zavreči sem morala 11 anket, saj so bile rešene površno ali so anketiranci odgovarjali izven konteksta. Vprašanja so bila oblikovana na različne načine: obkroževanja, odgovori z DA/NE in mnenje anketirancev.

3.3 RAZISKOVALNI VZOREC

Anketni vprašalnik sem razdelila med učence 9. razreda osnovne šole ter med gimnazijce 1. in 3. letnika Druge gimnazije Maribor (graf 1).

GRAF 1: STAROSTNA SKUPINA

Iz grafa 1 je razvidno, da je 13 predstavnikov 3. letnika, prav tako tudi 1. letnika, 29 pa jih obiskuje 9. razred osnovne šole.

3.4 POSTOPKI ZBIRANJA PODATKOV

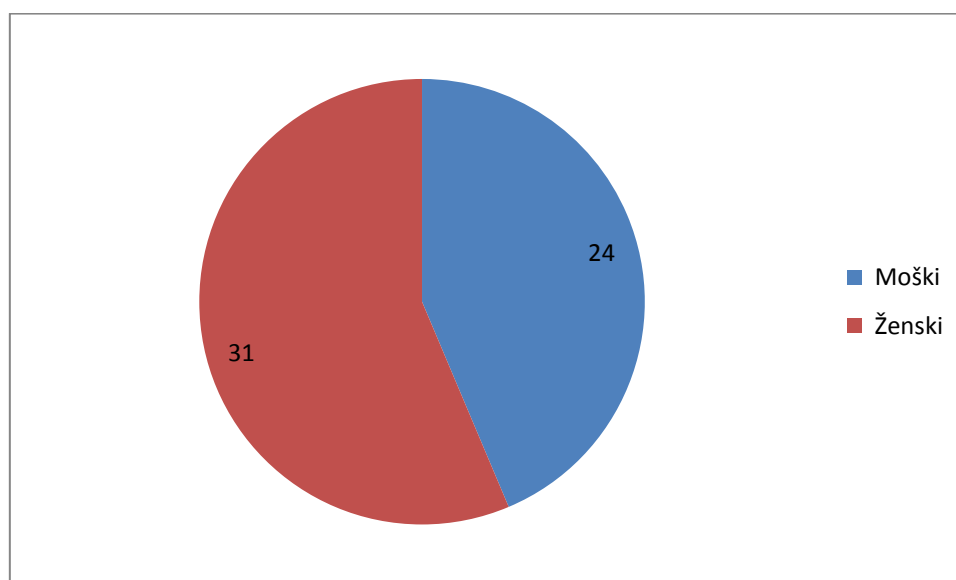
Ankete sem razdelila med učence. Osnovnošolci in srednješolci so ankete reševali samostojno. Zagotovljena je bila anonimnost.

3.5 POSTOPKI OBDELAVE PODATKOV

Ankete sem si sprva razdelila po starosti, nato pa začela analizirati vsako vprašanje posebej. Podatke sem vnesla v računalniški program Microsoft Excel, kjer sem podatke analizirala. Pomagala sem si tudi z računalniškima programoma Microsoft Word in PowerPoint. Analize sem predstavila s tortnimi diagrami.

4 ANALIZA ANKET

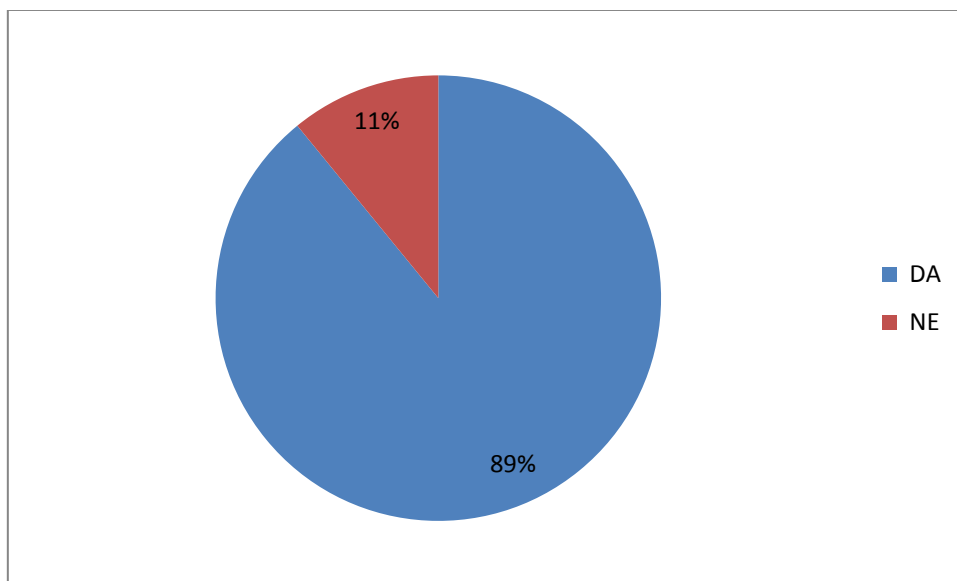
Prvo vprašanje je zajemalo spol.

GRAF 2: SPOL

Veljavnih anket je bilo 55, od tega je prevladal ženski spol (31) nad moškim (24).

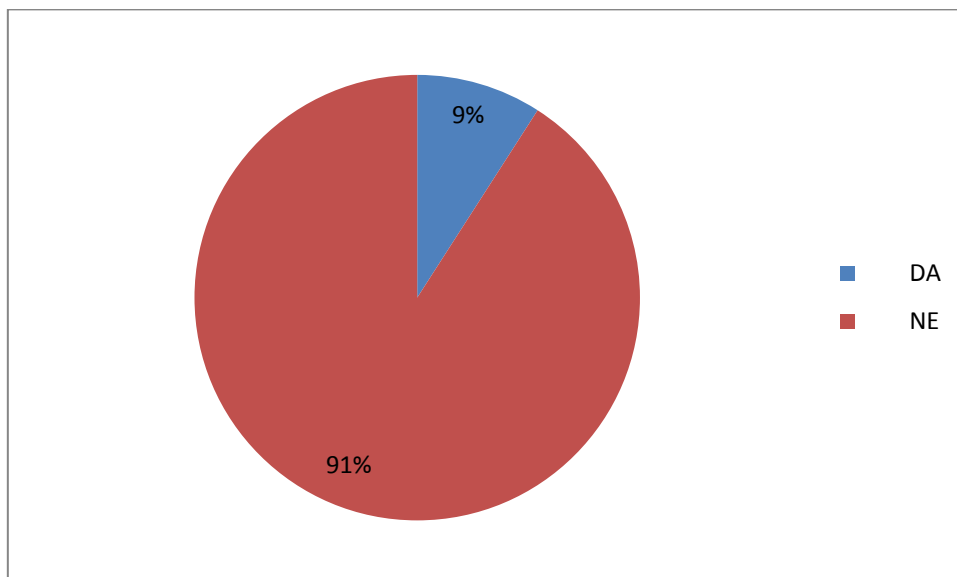
Drugo vprašanje se nanaša na to ali se anketiranci ukvarjajo s športom.

GRAF 3: UKVARJANJE S ŠPORTOM

Razvidno, da se kar 89 % ukvarja s športom. Do takšnega rezultata je prišlo, ker je 26 od 55 anketirancev bilo iz športnega oddelka.

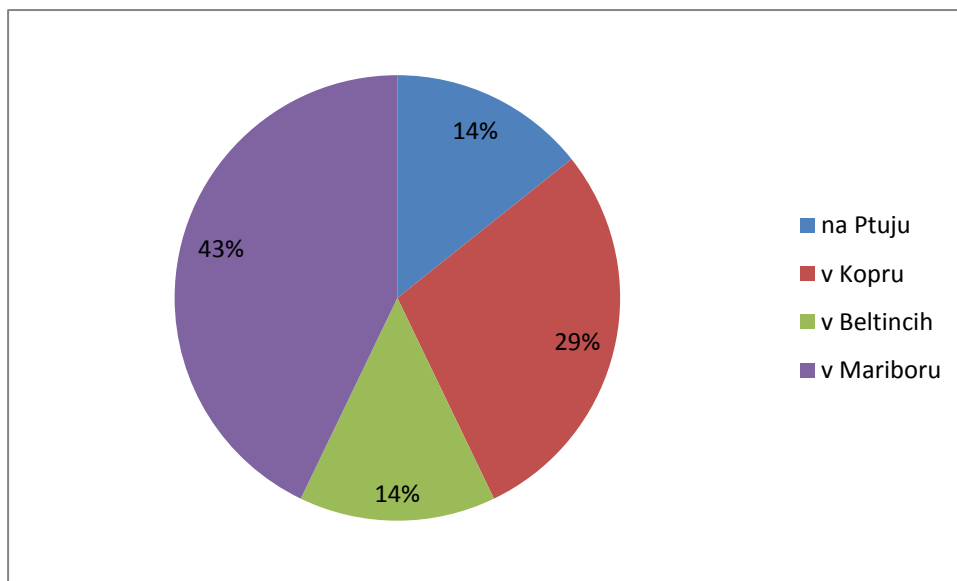
Tretje vprašanje se je nanašalo na to, ali so anketiranci kdaj spremljali žensko nogometno tekmo v živo.

GRAF 4: ŽENSKÉ TEKME

Iz grafa 4 je razvidno, da si je 9 % vseh že ogledalo žensko nogometno tekmo v živo.

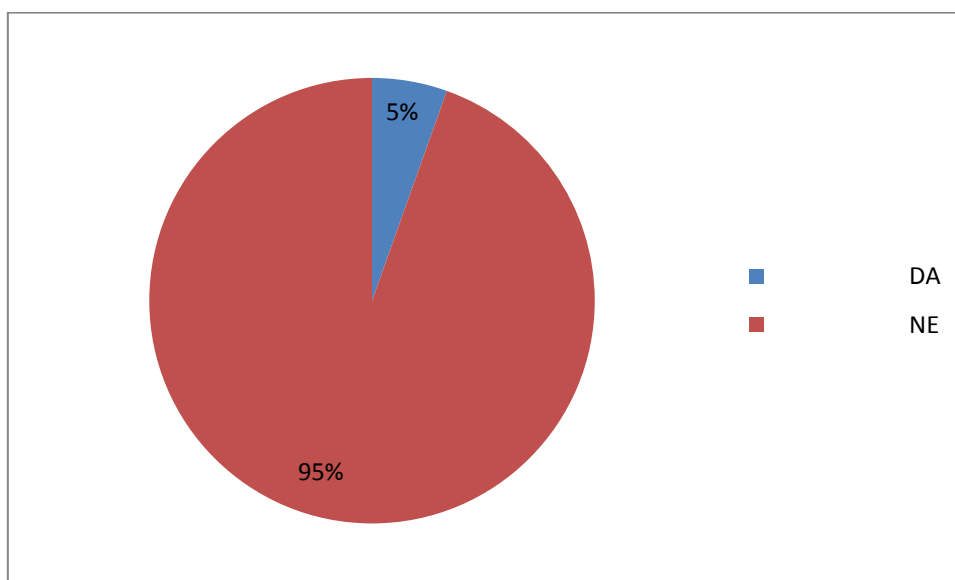
3. a vprašanje je spraševalo po kraju spremljanja tekme.

GRAF 5: KRAJ SPREMLJANJA TEKME

Iz grafa 5 je razvidno, da je največ anketirancev, ki so na tretje vprašanje odgovorili z DA, žensko tekmo spremljalo v Mariboru (43 %), sledi mu Koper z 29 %, nato sta Ptuj in Beltinci izenačena s 14 %.

Četrto vprašanje se je nanašalo na mnenje anketirancev glede tega, da je nogomet samo za moške.

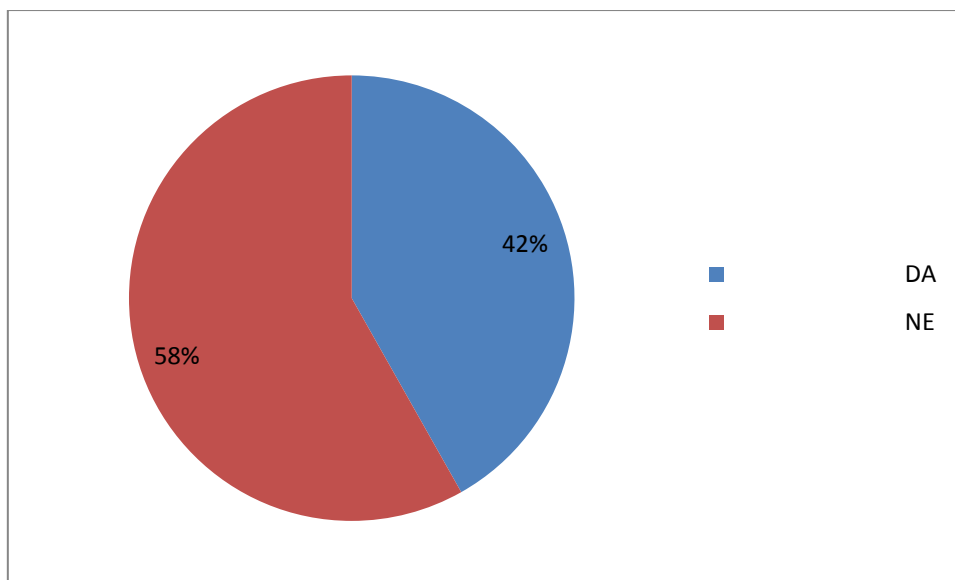

GRAF 6: NOGOMET – MOŠKI ŠPORT

Pri tem vprašanju je s kar 95 % prevladal odgovor NE. Le 5 % vseh je odgovorilo z DA.

Pri 4.a vprašanju so anketiranci, ki so na četrto vprašanje odgovorili z DA, utemeljevali svoje odgovore. Vsi so utemeljili svojo izbiro tako, da so obkrožili, da je nogomet moški šport.

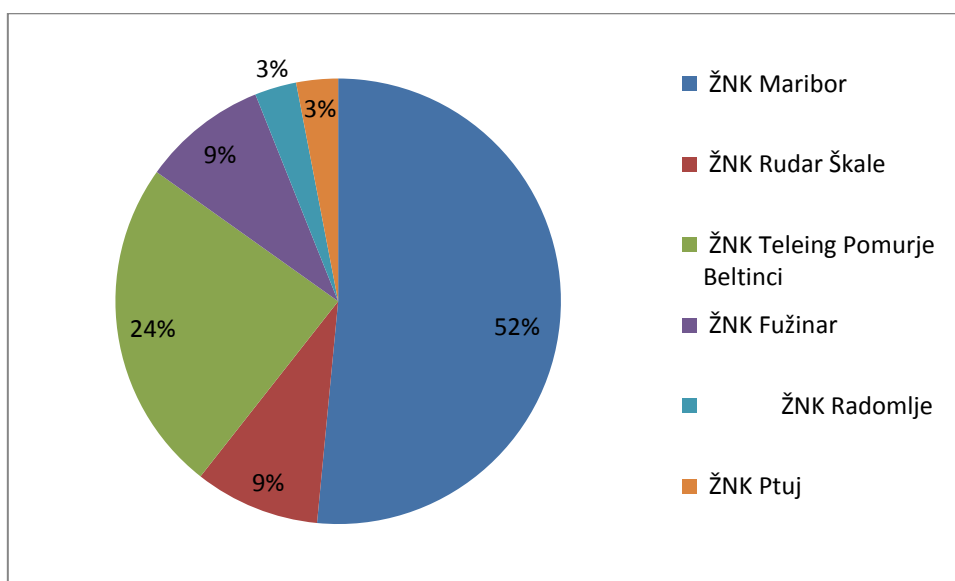
Pri vprašanju 5, sem spraševala po poznavanju slovenskih ženskih nogometnih klubov.

GRAF 7: SLOVENSKI ŽENSKI NOGOMETNI KLUBI

Iz grafa 7 je razvidno, da klube pozna 42 % anketirancev. 58 % anketirancev ne pozna nobenega kluba v Sloveniji.

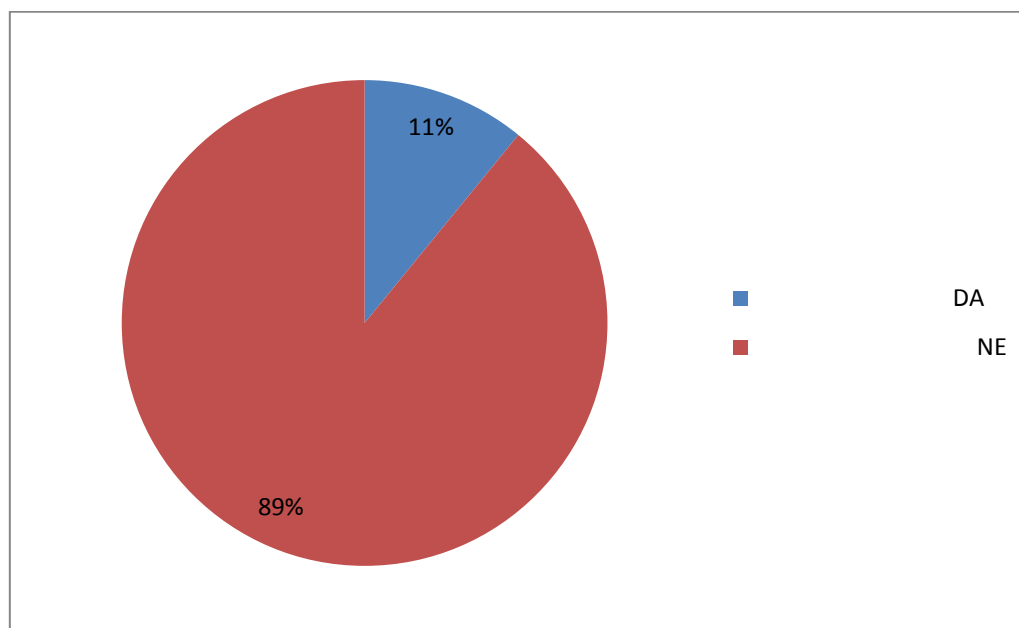
Pri 5.a vprašanju so anketiranci ponovno svoje odgovore podkrepili z dejstvi.

GRAF 8: IMENA KLUBOV

Iz grafa 8 je razvidno, da večina pozna ŽNK Maribor (52 %), sledi ŽNK Teleing Pomurje Beltinci (24 %), nato ŽNK Fužinar in ŽNK Rudar Škale z 9 % ter nato ŽNK Ptuj in ŽNK Radomlje s 3 %.

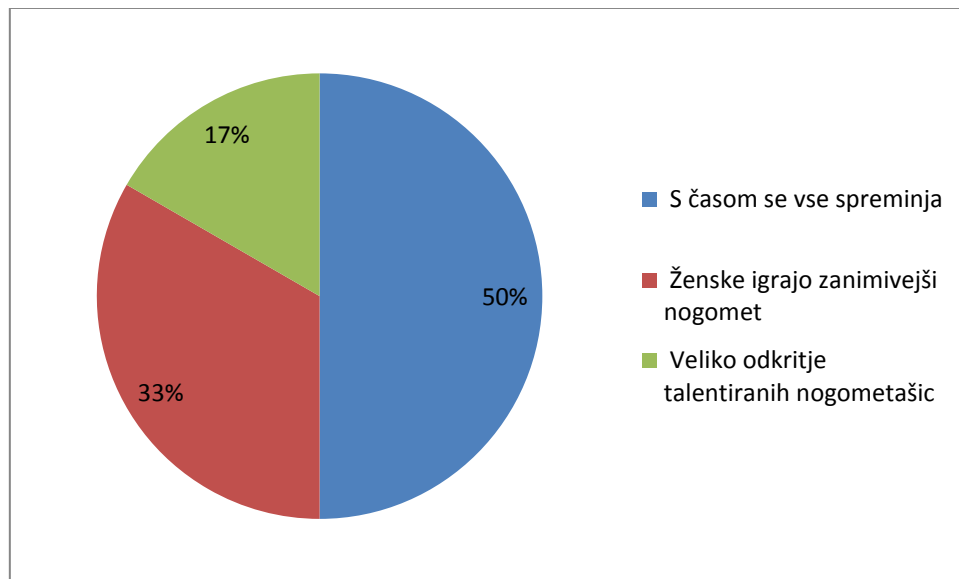
Šesto vprašanje se je glasilo, ali anketiranci menijo, da bo ženski nogomet kdaj dosegel ali presegel moškega v smislu gledanosti ter predvsem v številu populacije, ki ga bo treniralo in se z njim ukvarjalo.

GRAF 9: ENAKOST ŽENSKEGA IN MOŠKEGA NOGOMETA

Iz grafa 9 je razvidno, da je ponovno prevladal odgovor NE s kar 89 %. Le 11 % je odgovorilo pritrdilno.

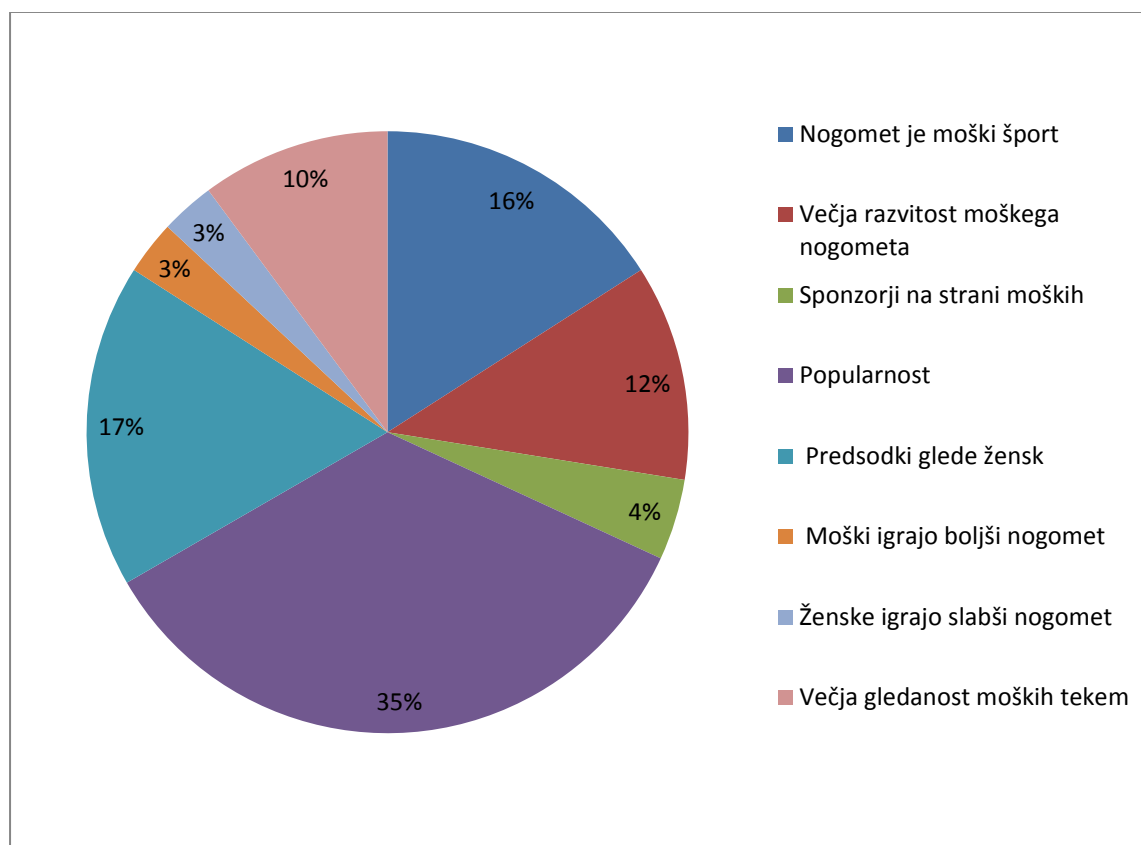
Pri 6.a vprašanju sem spraševala po mnenju anketerincav, ki so odgovorili pritrdilno.

GRAF 10: ODGOVORI DA

Graf 10 prikazuje, da je polovica menila, da bo ženski nogomet dosegel ali presegel moškega, saj se s časom vse spreminja. 33 % meni, da bo ženski nogomet dosegel ali presegel moške, saj ženske igrajo lepši nogomet. Da bi odkrili veliko talentiranih nogometašic meni 17 %.

6.b vprašanje je spraševalo anketirance, ki so odgovorili nikalno, zakaj tako menijo.

GRAF 11: ODGOVORI NE

Pri grafu 11 je razvidno, da imajo nekateri še vedno predsodke. To se odraža v 3 %, prav tako kot to, da moški igrajo boljši nogomet. 4 % anketirancev, ki so odgovorili z NE, meni, da ženski nogomet ne more konkurirati moškemu, saj so sponzorji na njihovi strani. 10 % pove, da imajo moški večjo gledanost, z 12 % sledi mnenje, da je moški nogomet bolj razvit. 16 % jih še vedno meni, da je nogomet moški šport, 17 %, kot sem že omenila, ima predsodke glede žensk. 35 % pove, da je moški nogomet bolj priljubljen kot ženski.

4.1 PREVERJANJE HIPOTEZ

- Hipotezo 1, da si večina anketirancev ženske tekme še ni ogledala v živo, potrdim, saj si je 91 % vseh anketirancev še ni ogledalo v živo.
- Hipotezo 2, da je ženski slovenski nogomet slabo prepoznaven, delno potrdim, saj so nekateri le poznali po več slovenskih ženskih nogometnih klubov.
- Hipotezo 3, da velika večina anketirancev meni, da bo ženski nogomet vedno za moškimi, prav tako potrjujem, saj so v veliki meri odgovarjali v prid moškega

nogometa. Na primer, da moški igrajo boljši, ženske pa slabši nogomet, da so moški bolj popularni. Vse to je razvidno iz grafa 11.

- Hipotezo 4, da ženske igrajo lepši in boljši nogomet, zavržem, saj so odgovarjali, da moški igrajo lepši in boljši nogomet.

4.2 PRIMERJAVA MED OSNOVNOŠOLCI IN SREDNJEŠOLCI

Ankete osnovnošolcev in srednješolcev sem primerjala, saj sem želela videti, ali se bodo njihovo mnenja kaj razlikovala. Ugotovila sem, da nekateri osnovnošolci verjamejo v spremembe, saj so napisali, da ženski nogomet lahko konkurira moškemu. Bili so bolj odprtega mnenja. Srednješolci so bili mnenja, da je nogomet »sveta moška stvar« in da ženske ne bodo dosegle moških, ali pa se jim vsaj približale.

Mogoče so učenci 9. razreda pisali tako, ker me poznajo in sem jim skozi devet let ta predsodek že razbila. Vsaj upam tako.

5 ZAKLJUČEK IN SKLEP

Za raziskovanje sem si izbrala temo, za katero sem bila mnenja, da ne bo zahtevna. Mnenje je bilo napačno, saj sem vanjo morala vložiti veliko truda, zbranosti in časa.

Menim, da je naloga specifična na področju športa in je zaradi kratke zgodovine ženskega nogometa pri nas bilo težko zbrati primerno literaturo. Vendar mi je uporabljena literatura omogočila izluščiti najpomembnejše potrebne podatke.

Ženski nogomet v Sloveniji še ni dovolj razširjen in prepoznaven. Ljudje glede njega še vedno gojijo predsodke, da je nogomet moški šport in ga lahko igrajo samo moški.

Večina ljudi si ženske tekme ni ogledala v živo, saj ni takšnega medijskega oglaševanje kot je pri moških. Prav tako pa so v veliki meri veliki sponzorji na strani moških klubov, saj imajo od njih velik dobiček. Nekateri pa vseeno menijo, da se stvari s časom spreminjajo in glede na to, da je moški nogomet že dlje časa na sceni, lahko ženski nogomet doživi nek preporod.

6 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Z raziskovalno nalogo sem hotela odpreti nov vidik mišljenja in pogleda o ženskem nogometu v Sloveniji. Želim, da bi ženski nogomet dobil svoje zveste privrženke, sponzorje, gledalce ter vse kar je potrebno in si zasluži, da bi se mu uspelo razviti do zelenega nivoja. Z raziskovalno nalogo sem hotela pripomoči k temu, da bi čim več nadobudnih nogometašic igralo igro, ki jim je ljuba in ob kateri uživajo.

7 LITERATURA IN VIRI

7.1 INTERNETNI VIRI

- NZS TEKMOVANJA. [Citirano 18.12.2015; 17.30]. Dostopno na:
<http://www.nzs.si/tekmovanja/1-sznl/dosedanje-zmagovalke>
- RAZVOJ ŽENSKEGA NOGOMETA. [citirano 1.12.2015; 14.20]. Dostopno na:
http://www.dnt-ms.si/public/upload/gradiva/razvoj_zenskega_nogometa-damir_rob.pdf
- ŽENSKI NOGOMET. [Citirano 15.12.2015; 16.14]. Dostopno na:
<http://www.goal.com/si/news/9972/magazin/2015/03/23/10114972/mineva-120-let-od-prve-uradne-%C5%BEenske-nogometne-tekme>
- ŽENSKO SVETOVNO PRVENSTVO 2015. [Citirano 17.12.2015; 15.35]. Dostopno na: <http://ekipa24.si/clanek/magazin/ob-robu/55ce6001c2f59/zensko-svetovno-prvenstvo-v-nogometu-kaj-smo-se-naucili>

7.2 LITERATURA

- GIFFORD, C. (2002). NOGOMET. Vaš naj... vodič v čudovit svet nogometa. Maribor: Obzorja.
- DOUPONA TOPIČ, M. (2004). Ženske in šport. Ljubljana: Fakulteta za šport Ljubljana.
- DOUPONA, M.; PETROVIĆ, K. (2000). Šport in družba, Sociološki vidiki. Ljubljana: Fakulteta za šport Ljubljana in Inštitut za šport Ljubljana.
- DOUPONA TOPIČ, M.; PLESEC, M. (2002). Nogomet in družba; Preporod nogometu v Sloveniji. Ljubljana: Fakulteta za šport Ljubljana in Inštitut za šport Ljubljana.
- DOUPONA, M.; PETROVIĆ, K. (1996). Sociologija športa. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- VASIĆ, P. (2013). Nogometni vratar, Past za napadalce. Kranj: GK PAST.

8 PRILOGA

ANKETA

Pozdravljeni. Sem učenka devetega razreda in opravljam raziskovalno nalogo na športnem področju. Naslov je Zakaj moški ja, ženske pa ne?, tema pa: Razbijanje stereotipov glede ženskega nogometa.

Anketa je anonimna in prosim, da na njo odgovorite iskreno. Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujem.

Razred: _____

1. Spol: M/Ž

2. Ali se ukvarjate s kakšnim športom?

DA/NE

3. Ali ste že kdaj spremljali žensko nogometno tekmo v živo?

DA/NE

3. a Če ste obkrožili DA, kje in kdaj ste spremljali tekmo?

4. Ali menite, da je nogomet samo za moške?

DA/NE

4. a Če ste obkrožili DA, zakaj menite tako?

- Ker je to moški šport.
- Ženske imajo druge športe, s katerimi se lahko ukvarjajo.
- Drugo: _____

5. Poznate kakšen slovenski ženski nogometni klub v Sloveniji?

DA/NE

5. a Če ste obkrožili DA, katerega?

6. Menite, da bo ženski nogomet dosegel ali presegel moškega v smislu gledanosti in televizijske prepoznavnosti ter predvsem v številu populacije, ki ga bo treniralo in se z njim ukvarjalo?

DA/NE

6. a Zakaj menite tako? Pritrdilni odgovori (DA).

6. b Zakaj menite tako? Nikalni odgovori (NE).

HVALA.